

Egyház és állam

A reformátorok tanítása szerint az állam Isten uralmának egyik eszköze. De mi az állam véleménye az egyház szerepéről ebben a sokszínű, államokkal tarkított világban?

3. oldal

Abraham Kuyper

Falusi papból lett Hollandia miniszterelnökévé, és korának egyik meghatározó szellemi vezetőjévé nőtte ki magát: lelkész-teológus, publicista, tudós, politikus.

4. oldal

A kamaszok hangja

A hitben felnövő gyerek vallásórára jár, kateoktatásban részesül és konfirmál. A konfirmáció után viszont gyakran megszűnik a fiatal kapcsolata a gyülekezettel.

5. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA ● 2016. MÁRCIUS 17. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

AZ EGYHÁZ HANGJA

„Nem azt kérem, hogy vedd ki az enyéimet a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól” – kéri az Atyától Jézus Urunk a főpapi imájában. Különös állapota ez Isten népének. A világban van, mert ő is része Isten teremtett világának, ember, államalkotó polgár, adót fizet, és szavazati joga van. Vagy elnyomó, embertelen és istentagadó államhatalomtól szenved, de emberi szabadságjogai mindenkor megilletik. Az Egyház nem a világban elszigetelve élő másik, külön világ, hanem az e világból elhívottak és kihívottak közössége, amelyik egy olyan ország felé vándorol, amelyik nem e világból való. Isten gyermekei e két világ között vannak, de olyan módon, hogy feladatuk e világgal szem-

ben van, de erőt és hatalmat nem ebből a világból vesznek. Isten népe Istent magát mutatja meg a világnak úgy, hogy tanít, ítél és vigasztal. A világ nem fogadja be se Istent, se az Övéit, Isten népe viszont nem szabad engedje, hogy ez a világ kivesse magából: „állj elő Isten igéjével alkalmas és alkalmatlan időkben” – figyelmeztet Pál apostol, aki római polgárjogait is Isten szolgálatába állítja. Isten népének nem csak Istentől kapott kötelessége a rendet, a megszentelt életet felmutatni és a bűnre rámutatni, de éppen evilági állapota okán, mint adófizető és szavazó polgár, joga is van egy külön értékrendet felmutatni. Ha pedig Isten népe elhallgat, akkor a kövek fognak kiáltani.

KIÁLTÓ SZÓ A VILÁGBAN

„A patás lábú középkori sátán-kép, majd a Sztálin-csomagolású antikrisztusi világhatalom leomlásával nem láthattuk előre, milyen harcokat kell megvívnia az egyháznak a szabadság és szabadosság, demokrácia, liberalizmus szalonképes oroszánjával.” (Walter Lúthi).

Újabban gyakran hallani: az egyház, a pap ne politizáljon. Megfigyelhető, maradék templompad-koptató híveink is szívesen hallgatnak Jézus gyógyításairól, sírók vigasztalásáról, kenyérszaporításról... mindenről, amivel közelről küzdenek. Nem arat osztatlan sikert viszont a nemzetsovadásról, családomlásról, gyerektelenségről, babiloni (trianoni) fogságról beszélő próféta.

A napokban egy hír járta be lelkipásztori berkeinket, miszerint Európában eltörölni készülne a keresztes szabadságát, a gyermekek személyiségi jogaira hivatkozva. A hír hamisnak bizonyult végül.

Másnap viszont nagyon is valószínűsítően, egyenesen az erdélyi magyar történelmi egyházainknak rótták fel, meglehetősen pimaszul, hogy merésznek beleszólni az állam dolgaiba, és bátorkodnak állást foglalni a homoszexualitás kísértetével szemben, hogy a házasság nem egyszerűen „két fél”, hanem „egy férfi és egy nő” között kötendő szövetség. (folytatás a 2. oldalon)

KIÁLTÓ SZÓ A VILÁGBAN

(folytatás az 1. oldalról)

Nem tudom, Keresztelő János kért-e engedélyt bárkitől is, hogy megtérésre szólítson fel Isten elkövetkezendő országga nevében. Szembe merete mondani az államhatalom Heródesének is a vérfertőzés bűnét.

Legyen szabad idéznem a nemrég elköltözött Tökés István teológiai professzorunkat. 1989 májusában egy gyűlésen mondta: „Aki az Úr Krisztus akaratával ellentétesen tevékenykedik az egyházban – akár püspök, akár lelkész, akár más beosztású –, annak nem szabad engedelmeskedni.” Hát még a világban!

Ha a templomba visszaszorított gyülekezeti kis- és kisebbségi közösségeinkben lemondunk a jézusi megbízatásról, miszerint „ti vagytok a földnek sói, világ világoassága, hegyen épített város”, akkor elveszítjük jogunkat az igazság melletti szólásra. Egy ilyen egyháznak nem lehet hangjoga és sóbatalma a társadalomban.

Az egyház iránti örök igény, hogy a föld sója legyen. Néha nem elég a szeretet és békesség tájba simuló magatartása. Való igaz, bárányokként küldte Jézus az övéit a farkasok közé, de néha vadórként kell közöttük forgolódni. Illetve profétaként...

Hallgatásra ítélt évtizedek után számtalanszor hangzott az utóbbi években Reményik Sándor intelve: ne hagyjátok a templomot... s az iskolát. Ugy tűnik, kevés foganattal. Űresdő templomok és elrománosodó iskolák után válságba került a családi morál is. A beáramló világszennyben polgárjogot követel a homoszexualitás.

Egyházunk torkának ugró farkasokként vetették fel, mi lenne, ha az állítólag a homoszexuálisokkal szimpatizáló 5%-nyi egyháztagjaink megtagadnák az egyházi járulék fizetését. Inkább lázításként hangzott ez is. De még ha a magát egyházunk népének vallók már csak 5%-a élne Isten törvénye szerinti házasságban, akkor sem engedhet az egyház más rendnek, mint amit Isten rendelt. Van már olyan törekvés Európában, hogy édesanya és édesapa se legyen, csak egyes és kettes számú szülő. Reméljük, nem egy perverz apokalipszis felé baladunk.

Keresztelő János hangos bemondóján érdemesebb erre figyelni: „Mert itt az ideje, hogy Isten házából elindulva elkezdődjék az ítélet. Ám, ha először tőlünk indul el, akkor mi lesz a végük azoknak, akik Isten örömmüzenetének (evangéliumának) nem engedelmeskednek?” (1Pt 4,17 – Csia Lajos fordítás)

BERECZKI ANDRÁS

ISTEN HANGJA ERŐSEBB A KIBÁLÓ EMBEREKÉNÉL

„Ezt mondja az Úr: Ne félj azoktól a beszédek-től, amelyeket hallottál, amelyekkel... szidalmaztak engem” (Ézs 37,6)

„Hol Istened, kit vártál?” – énekeljük oly sokszor a negyvenkettedik zsoltár második versét. A hitében megkérdőjelezett, istenbizodalomban megtépázott ember kérdése ez, akivel szemben ott állnak szüntelen a világ rabsakéi, és nem hiszik, hogy hiszel.

Igazán drámai mindaz, ami Jeruzsálem kőfala alatt lejátszódik: egy katonai szuperhatalom és egy, jóformán városállammá zsugorodott egykori virágzó ország áll egymással szemben. Jeruzsálemnek még annyi katonája sincs, akiket a felkínált lovakra ültessen, amikor az asszírok háborúsdít akarnak játszani. Mert szemükben Júda bevetele csak játék.

Azonban az istenkáromlás nem játék! Nem ősi szokás, eleinktől ránk maradt, megtört hagyomány. Az asszírok istenkáromlása, vak együgyűsége, diadalittassága a mindenkori világ tükre: azé a világe, amely nem hisz ennek az Istennek a megmentő és megtartó hatalmában. Hogy megment, vigyáz rád, megszabadít? Mindez a világ szemében mese. És nem csak megtört, de szidalmazott jelenség.

Hogy valaki az élő Istenben bízson? Ez ma is kiborítja a hitetlen embert. Dührohambot kap, és káromkodik, mint Rabsaké. És ekkor szólal meg Isten, és biztatja a hívó embert: ne félj a káromlástól. Ne félj a káromkodó embertől. Isten hangja erősebb a kibáló embereknél. Akarata pedig nem szájhóskodás, hanem szilárd döntés és megvalósulás. Ezzel áll melletted ma is!

VARGA BOTOND

ISTEN IGÉJE MODERN

„...Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsetek meg a szíveteket...” (Zsid 3,7)

Minden vasárnap, az istentisztelet után, én megyek ki elsőként a templomból, és kezefogok a gyülekezeti tagokkal. Nem mindig sietnek haza, hanem bevárják a rokont, a barátot, váltanak egymással néhány mondatot, és utána indulnak csak hazafelé. Egyszer fültanúja voltam annak, hogy egyik gyülekezeti tagunk kibeszélte, elbeszélte a másik család nyomorát úgy, hogy közbe egy kicsit kiszínezte, lendületet vitt bele. Aznap arról prédikáltam, hogy felebarátod jó hírnevét őrizd meg! Valamit aznap nagyon elronthattam az istentiszteleten, mert ennek az embernek a szívéig nem jutott el az üzenet. Zárva maradt! Aztán kiderült róla, hogy meg van kövesedve, keményedve a szíve, és nem ez volt az első eset.

Isten szól, de szavát nem halljuk. Talán azért, mert nem tudunk rá elég időt fordítani?

Nem érezzük azt, hogy a mondandója életmentő lehet? Nem trendi az Ő beszéde? Meg vagyok arról győződve, hogy Isten Igéje modern, jelenkori eseményekkel, személyekkel – veled és velem – foglalkozik. A különbség a világi szenzációkhoz képest az, hogy nincs reklámozva, plakátok nem hirdetik, hogy „akciós termék” van az Isten házában. Akit akar adni számunkra, ráadásul ingyen (ez elég nagy „akció” önmagába), azt nem fogadta be a világ 2000 évvel ezelőtt, és ma sem. Nagyon keményszívű emberek vagyunk mi. De ezért a szívmegekeményedésért nagy árat kell majd fizetni. Isten gyermekeire megharagudott, mert próbára tették Őt, annak ellenére, hogy láthatták csodás tetteit.

Szívük nem az Úrnál volt. Hogy mi lesz a mi büntetésünk? Jobb nem tudni. De kérjük az Urat, hogy tegye szívünket formálhatóvá, alakíthatóvá.

KOVÁCS MÁTYÁS PÉTER

EGYHÁZ ÉS ÁLLAM

A reformátorok tanítása szerint az állam Isten uralmának egyik eszköze. Az egyház lelkiileg végzi a „kard” nélküli vezetés szolgálatát, hogy jámborabbakká és igazabbakká legyen Isten örök életre kiválasztott, földi keretek között élő serege. De kétségkívül minden időben szükség van a karddal történő világi vezetésre is, amely kordában tartja és rákényszeríti az engedetlen embert arra, hogy jámborabbá és igazabbá legyen.

De mi az állam véleménye az egyház szerepéről ebben a sokszínű, államokkal tarkított világban? Az alábbiakban három modellt fogunk látni, melyek összességében a semleges vagy az elkötelezett viszonyulást testesítik meg.

Azokban az országokban, ahol hivatalosan is államegyházak vannak (Finnország, Dánia, Izland, Svédország, Görögország) intézményileg ugyan szétválak az állam és az egyház, de a közgondolkodás szintjén szerves együttműködés és kölcsönhatás létezik közöttük, ami rendszerint pozitív diszkriminációban ölt testet.

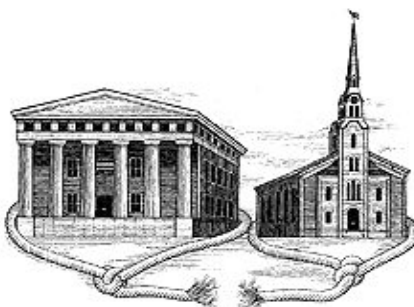
Görögországban például, ahol a lakosság 95%-a ortodox, alkotmányellenes minden olyan törvény, amely az alkotmányba is belefoglalt szent egyházi kánonnak ellentmond. A vallásszabadság pedig gyakorlatilag szóba sem jöhetett, hiszen 1982 előtt nem létezett a polgári házasság gyakorlata, viszont tiltva volt a más felekezettűekkel való frigyre lépés.

Bár a skandináv államokban is léteznek bizonyos felekezeti előjogok, de a nagyfokú tolerancia biztosítja nemcsak a keresztyének, de más vallásúak szabadságát is.

Vannak olyan államok, amelyekben az állam és az egyház életét radikális módon szétválasztják. Így történik ez Franciaországban, ahol a 18. században kezdődött egyházellenesség (1789-től az egyházak és szerzetesrendek javai az állam tulajdonát képezik) mindmáig vaskézrel tevékenykedik a közélet és az oktatás elvilágiasításán, és az egyházi befolyás magánéletbe való „száműzésén”.

1905 óta az egyház nem lehet közjogi személyiség, sőt a francia jog még a „vallási közösség” definícióját sem ismeri. Az egyházakat „vallási társulások” címén megtűrik ugyan, de kizárólag vallás-gyakorlás céljából létezhetnek, és semmilyen állami támogatást nem kaphatnak sem a központi, sem a helyi költségvetésből. Bár az ország 65%-a vallja magát római katolikusnak (kb. 4,5% jár templomba), a közömbös semlegesség rájuk is érvényes azzal a könnyebbséggel, hogy a Vatikánnal kötött megállapodásoknak köszönhetően magániskolákon és ún. „szabad egyetemeken” keresztül részt vehetnek a nevelésben, és a médiát felhasználva a társadalmi életben is.

A közömbös semlegességnek azonban van pozitív példája is: az Amerikai Egyesült Államok. Az Európából érkezők tapasztalata már az Öreg Földrészen megmutatta, hogy állam és egyház összefonódása könnyen a visszaélések meglággyává válhat. A befolyás elkerülése végett ezért az egyházak semmilyen támogatásban nem részesültek, de a puritán gyakorlatiasság és mértékletesség révén a hit mégis a társadalom egyik alappillérévé vált. A teljes szabadság

kivívása mellett is a hit ma is hozzátartozik az élethez: az „esküdték” hoznak ítéletet a bírósági tárgyalásokon, az ország elnöke a Bibliára tett kézzel teszi le hivatali esküjét beiktatásakor, sőt még a papírpénzen is megjelenik Isten neve (az egydolláros felirata: Istenben bízunk).

A legtöbb országban viszont arra látunk példát, hogy az állam különböző mértékben és különböző módokon együttműködik az egyházakkal. Az állam nem avatkozik bele az egyház életébe és működésébe, viszont támogatásával biztosítja polgárai szabad hithez való jogának feltételeit. Még ott is képesek erre országok, ahol hagyományosan egy-egy felekezet megkülönböztetésben részesül.

Németországban a közjogilag elismert egyházak kórházakat, otthonokat üzemeltethetnek, és saját tagjaiktól adót szedhetnek be, az állam segítségével. Az alkotmány pedig rögzíti, hogy a számos alkalommal államosított egyházi vagyonért cserébe az állam köteles támogatni az egyházakat egészségügyi és oktatási intézmények fenntartásán, épületek karbantartásán, és tisztviselők fizetésének átvállalásán keresztül – felekezetre való tekintet nélkül.

Bár a hagyományosan római katolikus országoknak van mit pótolniuk e téren (Vatikán például évi 1 milliárd eurós támogatást kap Olaszországtól), már ott is elismerik más felekezetek létjogosultságát, és szerződéses formában partnerként együtt is működnek velük.

A volt kommunista államokban, köztük Romániában is, a rendszerváltással az egyházak felszabadultak, és bár sokat javult az egyházak és az állam viszonya, még rengeteg tisztázni való kérdés van. Minden elfogadott egyház részese ugyan támogatásban, de az ortodox egyház igyekszik felvenni az államegyház szerepét úgy, hogy népegyházzá kíván válni.

Keresztyénekként már most egyszerre vagyunk a jelenvaló és az eljövendő „ország” polgárai, ezért türelemmel várjuk, hogy majd megszűnik e világ birodalma, és kivirágzik az Isten örökkévaló országa! *(Birkás Antal: Állam és egyház kapcsolata című tanulmánya nyomán)*

TKÁR SÁNDOR

INVESTITÚRA-HARC

Egyházi és világi hatalom szétválasztása nem új keletű dolog. A Római Birodalom széthullása után a pápák évtizedekig egy erős uralkodó védelmét és támogatását keresték az egyház számára. Nagy Károly frank király (742-814) felfedezte az ebben rejlő lehetőséget, és a longobárd törzsek elleni katonai segítségért cserébe 800 Karácsonyán III. Leó pápával a Német-Római Szent Birodalom császárává koronáztatta magát. Ezzel megkezdődött a századokig tartó ún. investitúra-harc.

Az investitúra (latin: beöltözés/beiktatás) az egyházi hivatal betöltését és az egyházi javadalomba való beiktatást is jelentette. Nagy Károly saját hatalmát, mint keresztyén császár, Istentől származtatta, és elkezdte gyakorolni a püspökök kinevezésének jogát. A pápa viszont magát tekintette a főhatalomnak, mivel ő koronázta meg a császárt.

Az évszázadokra nyúló kérdést VII. Gergely pápa 1075-ben azzal kívánta lezárni, hogy Dictatus Papae című enciklikájában kimondta: egyedül a pápa gyakorolhatja az investitúrát, és egyedül ő koronázhat császárt és foszthatja meg címétől. IV. Henrik (1056-1106) német császár levélben tiltakozott, és haladéktalanul egy új pápa választását követelte. A pápa ekkor kiközösítette Henriket (aki ettől kezdve nem volt legitim uralkodó), aki elkerülő a polgárháborút Canossa várába ment, hogy a pápa bűnbocsánatát elnyerje. Henrik vezeklőcsuhában, mezítláb jelent meg a téli hidegben a vár falainál, és három napon át fedetlen fővel várt a kapu előtt, amíg a pápa elé járulhatott (Canossa-járás).

Henrik, miután megszilárdította hatalmát, 1084-ben hatalmas sereggel jelent meg Róma alatt, hogy bosszút álljon a megaláztatásért. VII. Gergely ekkor a Dél-Itáliában levő normannokat hívta segítségül, akik bár kiűzték a németeket Rómából, ki is fosztották a várost, ezért a pápának is menekülnie kellett.

Az investitúra-harcot végül V. Henrik és Callixtus pápa zárta le 1122-ben a Wormsi Konkordátummal, amiben megosztották az investitúrát. Ettől kezdve a kinevezés joga kizárólag a pápát illette meg, az egyházi földek feletti hűbéri jog pedig a császárt. A szerződés ugyan lezárta a háborúkat, de az egyház és a német állam viszonya ettől kezdve végérvényesen megpecsételődött.

T. S.

SZAKADÉK

A kapu gombnyomásra nyílik a magas kőfal között, a kékre csempézett sétányon mozgás-érzékeny lampionok világítják be a félhomályban az utat. Magától tárul ki a pompás ajtó, bent trópusi meleg fogad, pedig csak egy üvegfal választ el a kinti hidegtől. A pálmafák s páfrányok között puha bőrfotelbe süppedünk.

A házigazda élénk tol egy aranyozott lábú üvegasztalt. Apró ezüst tálcacon sütemények, kristályokban drága italok várnak. Nesztelenül érkező felesége finom porcelán csészékben kínálja a párolgó feketét. Drága parfümillata a kávé aromájával s kedves mosolyával keveredik. Mindenből a legdrágább luxus árad.

Az emeletről vastag szőnyeggel borított csigalépcsőn érkezik a ház egyszem gyermeke: Félix. Azért vagyok meghívva „szerény hajlékukba”, hogy burokból született, pihében nevelkedett csemetéjüknek valamicske tudományt gyömöszöljek serdülő agyába. Félix nem életre való, gyámoltalan gyerek. A pénz nem számít – mondták a szülők, és írtó figyelmesek, beszédesek voltak, miközben mobiltelefonjuk mindhármuknak állandóan csörgött, háromféle kedves melódián.

Egy másik látogatásom egészen más környezetbe vezetett, amit még leírni is nagyon nehéz nekem.

Katák egy elhagyatott szűk sikátorban laktak a domb oldalában. Az út olyan síkos volt, hogy csak a sövény bokraiba kapaszkodva jutottam felfelé. Kifulladásig elértem a házat, melynek nyitott kapuját udvaron lévő lépcső tartotta össze. A kitaposott udvaron hőember köszöntött fazék-kalapjával. Négy gyermek szedegette a két szánkónyi aprófát az udvaron.

Öreg, nyirkos széken foglaltam helyet, míg a háziasszony folyton restelkedett helyzetük miatt. Le nem vettem télikabátomat, mert még nyirkos hideg volt a konyhában.

Elmondtam, hogy Kata ügyes, talpraesett és nagyon jó matematikus. Elküldném versenyre egy távoli városba. Nem mertem körül sem nézni, nem tudtam az asszony szemét keresni, mert fáj a tehetetlenség, sírt a lelkem, mint a kályha melletti nedves faág. A gyermekek sorra köhögtek, mintha valaki vezényelné őket, s deres sapkájukról arcukba folyt a víz. A tanítványom átölelte őket, s együtt szüröcsöltük a forró mentateát.

A luxusból le lehet sülyedni? A nyomorból fel lehet emelkedni? Vagy minden el van már rendelve... Istenem, óvd a nyomorban, szegénységben élő gyermekeket.

VERES PIROSKA

AKI A „A NÉPLELEK ZONGORÁJÁN” JÁTSZOTT

Abraham Kuypert egyszerű falusi papból lett Hollandia miniszterelnökévé, és korának egyik meghatározó szellemi vezetőjévé nőtte ki magát: lelkész-teológus, publicista, tudós, politikus.

Hollandiának az egész 19. században nem volt ilyen sokoldalú vezére, akinek hatása a nép életének minden területére oly mértékben terjedt volna ki, mint az övé. Személyét fanatikusan bámulták, követték, ugyanakkor ellenfelei fanatikusan gyűlölték, és félték tőle. De megessett az is, hogy végül fejét hajtottak hozzáértése előtt.

Mint teológus és mint politikus egyaránt újat alkotott. Új egyházat a régi hitnek, új módszereket a politikának. Kuypert 1831. október 29-én született Maassluis városkában. Apja lelkész, aki gyermekének az elemi képzést magánúton, otthon biztosította. Az ifjú Kuypert tengerésznek készült. Nem nagy örömmel, de családja rábeszélésére mégis teológiát tanult, és kezdetben a modern teológia híve lesz. Doktori disszertációjában Kálvin János és John Laski teológiáját hasonlítja össze, és egyértelműen a modern Laski-val szimpatizál. Tanulmányai elvégzése után egy kis faluban, Beesd-ben lesz lelképásztor. Ezzel egy időben nősül. Házasságából nyolc gyermekük születik.

A groningeni egyetem pályadíjára pályázva kénytelen Kálvin tanításában még inkább elmélyülni. Ennek következtében megváltozik a véleménye a reformátorról. Egyre inkább megragadják a kálvini tanítások. Ezekben a jövőre mutató, maradandó alapot fedez fel. Ő maga vall arról, hogy saját, falusi gyűlekezetében, az egyszerű emberek hétköznapi életének rendjében is Kálvin tanítását vélte felfedezni. „És mit láttam? Azt, hogy az, amit az én falum népe a maga nyers dialektusában elmondott, ugyanaz volt, amit Kálvinnál pompás latin nyelven olvastam. Bár némileg eltorzítva, de Kálvin szellemé élt ott, ennél az egyszerű vidéki népnél, amely pedig talán a Kálvin nevét is alig hallotta. És Kálvin úgy tudott tanítani, hogy őt még halála után századokkal is, egy idegen országban, egy elfelejtett faluban... egy közönséges munkásagy is meg tudta érteni...” – mondta.

Többek között ez a tapasztalat viszi arra az elhatározásra, hogy a kálvinizmust újra élővé, hatóvá teszi a közösségi élet minden területén: teológia, politika, tudomány, egyházszervezet. Sok téren kitűnő tudása, bátorsága gyorsan épülő karriert biztosított számára. Hamar a politikai és teológiai harcok kellős közepén találja magát. A modern irányultságú, kálvinizmust már nem követő egyházi vezetés harcot indít ellene.

Kuypert az egyház teljes függetlenségét, önállóságát szorgalmazta, többek között az államsegélyek teljes megvonását. Szabad egyház a szabad államban – volt a jelszava. A régi egyház megújítása, államtól való különválasztása nem sikerült, ennek következménye 1886-

ban egyházszakadás lett. Kuypert az egyházi vezetés felfüggeszti a lelkesítő szolgálat alól. Ez a gyakorlatban a független egyház megszervezését jelentette, melyben négyszázrezen állnak az újító mellé. Bár eleinte nem szimpatizált a korábban, 1832-ben a Holland Református Egyházzal levált Keresztény Református Egyházzal, immáron kereste vele a kapcsolatot. Majd 1892-ben közös egyházat alakítottak Református Egyházak Hollandiában névvel. Hevesen küzd a teológiai modernizmus ellen. Felületességen alapuló újmódi hóbortnak nevezi ezt a fajta modernizmust. Úgy érvelt, hogy mindez nélkülözi Isten, az ima, a bűn, a templom valóságát.

Egyháza erős és energikus, jól szervezett és egységes. Hozzáértő teológusok és igehirdetők alkotják. Mindezek mellett politikai pályája is felfelé ível. A nép, az egyszerű és kisemberek politikusa, illetve barátja. Nagyszerűen „játszik a néplelek zongoráján”. Mindezek eredményeképpen a holland politika központja, irányítója lesz. Követői az „Ábrahám, a Nagy” becenevet adják neki.

Pártja, az általa alapított, az 1789-es francia forradalom eszméivel élesen szembehelyezkedő antirevolucionista párt a legfegyelmesebb, szolgatársai a legutódatosabbak és legelszántabbak. Különös figyelmet fordít az oktatásra, annak finanszírozására. Hangsúlyos számára a felekezeti iskolák átszervezése, restaurációja. A független, vagyis a kálvinista szabad egyetemet is megszervezi Amszterdamban, mely még az általa alapított egyháztól is független. Aktívan részt vett a külpolitikában is. Másik beceneve volt az „utazások külügyminisztere”.

Elvei megismertetésének okán lapokat alapított. Egy napilapot a politika számára, a De Standaard, egy másikat pedig az egyház részére: De Heraut. Alapításától kezdve a lap legelső nagy teológiai cikkét minden számba kivétel nélkül Kuypert írta, kivéve az 1894. év augusztusi és szeptemberi 5. számát, amikor beteg volt. Hosszú éveken át termékeny szerzője, írója e lapoknak. A közönség és a közönség elismerése a tény, hogy a holland újságírók egyesülete elnöküknek választja meg.

Népszerűsége mellett ennek is köszönhető, hogy 1901 és 1905 között Hollandia miniszterelnöke lehetett. 1908-ban tiszteletbeli államtitkárnak választják. Egy évre rá árnyék vetül Kuypert nevére az úgynevezett „dekorációügyek” kapcsán. Azzal vádolják, hogy még belügyministerségének időszakában csúszópénzt fogadott el Rudolf Lehmantól, hogy tisztviselővé tegye őt az Orange-Nassau Rendben. Parlamenti bizottság vizsgálta ki az ügyet. A vizsgálat eredménye: Kuypert ártatlan. Egy munkássztrájk keseríti meg miniszterelnöksége utolsó hónapjait. 1920-ban, 83 éves korában hunyt el. Hágában helyezték örök nyugalomra. Ez az élettörténet is jól szemlélteti, miként lehet munkát és ebből fakadó tudást a világi esz-közökkel Isten dicsőségére fordítani.

G LEVENTE

A KAMASZOK HANGJA A CSALÁDBAN

Minden hívő édesanya imádkozik családjáért, gyermekéért, és hitben neveli. A hitben felnövő gyerek vallásórára jár, kateoktatásban részesül és megkonfirmál. A konfirmáció után gyakran lazul vagy megszűnik a fiatal kapcsolata a gyülekezettel és templommal.

Épp a legrosszabbkor, hiszen váratlanul beköszönt a kamaszkor hozva a maga lázadásait, konfliktusokkal tele hétköznapjait. Szeretnék egy kis betekintést adni ebbe az életkorba, és néhány jó tanáccsal szolgálni. A Szentírást fellapozva nem fogunk konkrét tanácsot találni kamasz gyerek nevelésére, de aki hitben éli mindennapjait, és Jézust követve halad az útján, az tudja, hogy szeretettel és megértéssel, egymás iránti tisztelettel a családi harmónia megőrizhető.

Sok szülő tanácstalan, mikor szembesül a gyermeke életében ezzel a korszakkal, van, akit teljesen felkészületlenül ér, mert megszokta, hogy a gyerek rendes, szófogadó, és nem érti a változást, és van, aki nem tudja elfogadni a változást. Pedig óriási felelősségünk van abban, hogy a gyermekünk miként éli meg a kamaszkorát. Ugyanis ez nem egy betegség, hanem ez a személyiség formálódásának egy nagyon fontos fázisa, vannak olyan kötelezően átélendő viselkedésformák, melyeket, ha elfojtunk a gyermekünkben, negatív kihatását évekig vagy akár évtizedekig érezni fogja, miközben nyugodtan hátradőlünk, hogy mi mindent jól tettünk. Ez következő cikkünk témája lesz.

Ebben a korban, pontosan úgy, mint a gyermekkorban két viszonyulás kerülendő: a túlzott szigor és a túlzott engedékenység. Ennek a korszaknak a jelszavai: bölcsesség, szeretet és rugalmasság.

Menjünk lépésről lépésre. Legelőször is, tisztázzunk valamit: a gyermekünk elindult a felnőtté válás útján. Ez a gyermek nemsokára felnőtt lesz, dolgozni fog és családot alapít, melyben apa vagy anya lesz, családfő vagy a család szíve-lelke, és már nem akarja, hogy úgy bánjunk vele, mint kiskorában. Ez számára az önállósodás útja.

Miért annyira fontos ez az életkor? Igaz, hogy sokszor a szülő idegeit pattanásig feszíti egy kamasz gyerek, de ahhoz, hogy egészséges felnőtt váljon belőle, teret kell neki adni, ahol dacolhat, ahol figyelembe veszik az akaratát, ahol akár a fejére is állíthatja a világot, míg minden a helyére kerül. Legyünk türelemmel. Előbb-utóbb minden letisztul.

Kamasz gyermekünk testi és lelki változáson egyaránt átmegy, mégpedig elég felgyorsult ütemben. Hasonlítgatja magát társaihoz, szembeszáll a családi szabályokkal, új szabályrendszert szeretne kialakítani. Gyakran nézegeti magát a tükörben, és sokszor elégedetlen önmagával, nehezen barátkozik a testével, mely nemétől függően nőiesedik vagy férfiasodik. Mi a legfontosabb teendőnk ebben a korban? Tudatosítani benne: ő egyedüli, és legyen büszke

rá. Az önbizalom erősítés a szülő egyik legfontosabb feladata most, mert a változás miatt ez egy önbizalomhiányos életkor.

Pedig nem könnyű velük, hiszen dacolnak és visszafelelesnek, vitáznak vagy merengenek, és fogalmunk sincs sokszor, min török a fejüket. Mit tesz ilyenkor a szülő? A gyenge szülő enged a feleselő és dacoló kamasznak. Így nemsokára ő irányítja a családot, hajnalig internetezik, lóg az iskolából, és nem segít semmit, még az ebédet is a szobájába viteti. Az önző szülő azt hiszi, akkor tesz jót, ha nem enged a dacnak: „velem nem feleselsz”, „mit bámulod az eget, miért nem válaszolsz”, „idétlen vagy”, „esetlen vagy”, „semmit sem tudsz rendesen megcsinálni”. Ha csakis így viszonyulunk hozzá, abban a korban, amikor a véleménye formálódik, saját értékrendet próbál kialakítani, új szabályrendszert alkotni, önmagát elfogadni, megtalálni a hasonlóságokat és különbözőségeket a társaitól, érzelmi fejlődése megtorpan vagy eltorzul. Nem nyilvánít véleményt, mert elfojtják, így nem fejlődik. Túl engedelmes a gyermeke kamaszkorban? Nem mer visszafelelesni és véleményt nyilvánítani? Különbözik a többitől? Ne örüljön neki! Azt jelenti megrekedt, és majd később fogja megjárni ezt az utat. Amit most nem tudott átélni a maga helyén a saját életkorában, azért később nagy árat fizethet. Lehet, rámeleg egy házasság is. De erről majd később.

A kamasz gyerekek rengeteg szeretetre és megértésre van szüksége. Amikor a legjobban taszít el magától, akkor van a legnagyobb szüksége ránk, szülőkre. De vigyázat! A gyerekek felnőtt szülőre van szüksége, aki képes felismerni, hogy ez a dac természetes velejárója ennek az életkornak, és a helyén tudja kezelni. Ha úgy közeledek hozzá, hogy tudom, most próbálja megérteni a felnőtt világot, máris nyugodtabb leszek. Nem azért dacol, mert ez jó neki, hanem azért, mert próbálgatja a határokat, kezdi érvényesíteni az akaratát. A lelkileg érett szülő felnőtt gyermekét így kezelni tudja, nem pedig lekezelni. Akinek kamasz gyereke van, annak nagyon ébernek kell lennie, mert a kamaszok kritikusak. Nem gonosz, kritikus. De a kamaszkor végére lehetünk akár a barátja is, nem pedig az ellensége.

Ha pedig végkép elfogy a türelmünk, gondoljunk arra: mi is, mint Isten gyermekei, sok fejtörést okozunk Istennek!

TÓTOS BEÁTA

ANYA, APA!

SZERELMES VAGYOK!

A kamaszkor az első szerelem kora is, a nemi érés kora, a kis szerelmek, flörtök és csalódások időszaka, ami szintén nagyon fontos szakasz a fiatal életében. Fontos, hogy tudatosítsuk fülig szerelmes gyermekünkben: a szerelem és a párkapcsolat is Isten ajándéka, de Isten ehhez a csodálatos ajándékhoz (menet)rendet is adott. Csak azt betartva lehet boldognak lenni!

Sokat tudunk segíteni kamasz gyermekünknek, ha a bizalmába férközzünk. Hogyan ismerje meg az ellenkező nemet, honnan tudja, milyen számára a hozzáillő barát, ha nem volt szerelmes, és nem esett át csalódáson? Mit tudunk segíteni neki? Elmondjuk, hogy egy csalódás nem a világ vége, fontos ismerkedni. Attól még nem csúnya, vagy kevésbé szerethető, mert valakinek nem tetszik, vagy csalódás érte.

Mi történik, ha a gyerek gyakran mond nemet a tanácsainkra? Van szülő, aki mindig elfogadja, van, aki sohasem. Ismét két szélsőség, mely nem jó. „Mit csináljak, ha nem akarja, nem akarja!” – mondja a gyenge szülő. „Míg én tartalak el, azt teszed, amit én mondom!” – mondja az önző szülő, aki a gyereket a saját eszközének tekinti. Mit tesz a szerető, érett szülő? Megnézi, mi ez a „nem”. Mérlegel. Szabályokat alkot a kamaszsal együtt. Elmehetsz valahova, de este X időre hazaérsz. Aludhatsz tízig, de segítesz fát hordani, mert te is melegszel. Sétálhatsz a barátoddal, csak tudjam, ki az, és hova mentek. A szabályok megváltoznak, már nem csak a szülő alkotja őket, hanem kompromisszumosak.

És vigyázat! Ha a kamasz hibázott, és elmeséli, ne ordítsuk le! Mert nem tanul belőle, csak legközelebb nem lesz őszinte, és nem tőlünk fog tanácsot kérni.

Miért lett a kamaszok nevelése ilyen bonyolult? Rosszabb szülők élnek ma? Nem, inkább több mindent adunk meg, mint kellene, és kívülről is több veszély leselkedik kamasz gyermekünkre, mint hajdanán. A környezet negatív befolyása sokkal erősebb és szélsőségesebb irányba vibet el gyermekeinket, mint nagyanyáink korában.

Nem kell megijedni kamasz gyermekeink okozta viharoktól, mert ez fontos része önazonosságuk és saját útjuk keresésének. Szeretettel, őszinteséggel, imádsággal, rugalmassággal és odafigyeléssel ma is lehet érzelmileg egészséges felnőttet nevelni.

T. B.

ELHUNYT ESZENYEINÉ DR. SZÉLES MÁRIA TEOLÓGIAI PROFESSZOR

Nyolcvankilencedik életében visszaadta lelkét Teremtő Urának Eszenyeiné dr. Széles Mária nyugalmazott egyetemi professzor. Kegyelettel emlékezünk sokrétű munkásságára.

Gyémánt diplomás lelkész, teológiai tanár, szakíró és családanya volt, akit hatvan-négy évvel ezelőtt, 1952. augusztus 1-én nevezett ki az akkori püspök, Arday Aladár az Olaszi gyülekezet segédlelkészének. „Nagyok az Úrnak cselekedetei (Zsolt 111,2)” – nemrég megjelent könyvének mottójaként összegezte ekképpen életpályáját, melynek eseményei mögött felismerhetően volt jelen az isteni gondviselés.

Életútja a szilágysomlyói otthonától vezetett a nagyváradi Orsolya-leánynevelő intézetbe, onnan pedig a Kolozsvári Teológiai Intézetbe, majd Nagyvárad-Olasziba segédlelkésznek, innen hosszú évtizedekre a Velencei Egyházközösség szószékére, majd 1972-ben a Kolozsvári Teológia ösztövségi katedrájára. Az 1989-es kényszernyugdíjazását követően ott találjuk a Sulyok István Református Főiskola alapító tagjai között, majd ugyanennek a tanintézetnek, illetve az ebből kifejlődött Partiumi Keresztény Egyetemnek lett konzulens professzora, a Teológiai Kutatóintézet igazgatója, az egyházkerületi Nőszövetség alapítója és 19 évig elnöke.

Mindeközben szolgált egyházkerületi és gyülekezeti alkalmakon, Nagyvárad szinte mindegyik gyülekezetében, rendületlenül írta könyveit, gazdagítva ezzel a magyar teológiai irodalmat. A nemzetközi tudós teológus társadalomnak is megbecsült tagja volt. Az utóbbi huszonöt évben hét könyve jelent meg, melyek a Szentírás megértéséhez viszik közelebb az olvasót. Vallotta, hogy korunk emberéhez közel kell vinni az Isten beszédét, hogy közösségre lépjen Teremtőjével és embertársaival is. Ebben tett tudományos és emberséges lépést szolgálatával és teológiai szakkönyveivel a professzor.

Pihenése legyen csendes, emléke pedig áldott! A Vigasztaló Szentlélek adjon nyhületet gyermekeinek, unokáinak, dédunokájának és családjuknak gyászuk elhordozásában!

VERES-KOVÁCS ATTILA

A PARTIUMI KERESZTÉNY EGYETEM GYÁSZJELENTÉSE

Tisztelt egyetemi Polgártársak!
Kedves Barátaim a Krisztus Jézusban!

Méltó dolog tisztelettel és kegyelettel fejet hajtunk dr. Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony áldott emléke előtt, aki kilépve a földi élet keretei közül, a napokban tért haza Teremtő Urunkhoz.

Minden bizonnyal többen emlékeznek még a professzor asszonyra, de talán sokan vannak közöttünk ma már olyanok is, akik kevésbé vagy egyáltalán nem ismerték Őt. Főhajtásunkkal arra az előttünk járó istenhívő, tudós tanárra és nevelőre emlékezünk és emlékeztetünk, aki az Istenről kapott kegyelmi időt szorgalmas, felelősségteljes és hasznos munkálkodással töltötte addig a napig, amíg Ura és Teremtője haza nem hívta.

Földi életútja Szilágysomlyó, Székelyhíd, Nagyvárad, Kolozsvár majd ismét Nagyvárad tengelyen mozgott, számos kisebb kitérővel Európa-szerte. Tanulmányait kezdetben Szilágysomlyón, középiskoláit Nagyváradon, az Orsolya-rendi Leánygimnáziumban, egyetemi tanulmányait pedig a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben végezte 1952-1956 között. Doktori fokozatot is Kolozsváron szerzett 1969-ben, majd 1972-től, bár nehezen, de engedélyt kapott arra is, hogy tanári munkát fejthessen ki ugyanitt. Egyetemi tanári munkásságától 1989 szeptemberében fosztották meg, amikor nyílt konfliktusba került a korabeli egyházi kormányzó hatalommal. Isten azonban új életfejezetre nyitott kaput számára. Alig értek véget az 1989-es forradalom megrázó napjai, hónapjai, Ő már ott állt az első sorban, és egyik elkötelezett alapítójává, motorjává vált a Partiumi Keresztény Egyetem jogelődjének, a Sulyok István Református Főiskolának. 2008-ig szolgált itt hűséggel, tisztelettel.

Akkori terveikről, céljaikról egyik közel-múltban lejegyzett visszaemlékezésében ekképpen írt: „Azt akartuk – és ezt elő is irányoztuk a később megfogalmazott »Szabályzat« koncepciója számára –, hogy a keresztyén hit és erkölcsiség alapján álló, korszerű, magas szintű szakképzés folyjék intézetünkben az egyetemes kultúra szellemében, az általános műveltség

széles horizontján. Ragaszkodtunk magyar népünk oktatási hagyományaihoz és normáihoz az öntudatos értelmiség kiképzése érdekében, és törekedtünk az evangéliumi értelemben vett közösség kialakítására tanár és hallgató között a tisztelet, a felelősség és a szolgálat jegyében az egyházépítés és népünk javáért, a hazai földön való megmaradás érdekében. Főiskolánk – református jellegének kifejezése mellett – ökumenikus nyitottsággal a más felekezetekhez tartozó ifjak számára is lehetőséget nyújtott a tanulásra, az egyenlő jogok elve alapján és az azonos kötelesek teljesítésének igényével”.

Tudós tanárként és lelkipáztorként több mint 50 tanulmányt jelentetett meg a különböző szakfolyóiratokban, kiadványokban és gyűjteményes kötetekben. Tanulmányok, hosszabb-rövidebb írások, egyetemi kurzusok mellett ugyanakkor több jelentős, önálló könyvben megjelent szakmunka szerzője is. Szabad e helyen, röviden csak a könyvek címét megemlítenünk: Wrath and Mercy. A Commentary on the Books of Habakkuk and Zephaniah. (Isten haragja és kegyeleme. Habakuk és Sofóniás próféta könyvének magyarázata.) (Translated by George A. F. Knight.) Grand Rapids – Edinburgh, 1985; A Királyhágómelléki Református Egyházkerület története (Társszerző Eszenyei Béla). Nagyvárad 1991; Ige és történelem. A prófétai igehirdetés teológiája. Nagyvárad 2002; Izrael prófétái. Nagyvárad 2004; Értelem és bizalom. Izrael bölcsességirodalmának teológiája (I. rész). Nagyvárad, 2004; A Szentföld. Nagyvárad 2006; Református imádságoskönyv (Meditációs kötet). Nagyvárad 2007. Értelem és bizalom. Izrael bölcsességirodalmának teológiája. (II. rész). Nagyvárad 2008; Kezdetben. Az őstörténetek teológiája. Kolozsvár 2012. A professzor asszony közel 40 esztendő telt a katedrál mögött Kolozsváron (1972-1989) és Nagyváradon (1990-2008). Egyetemi jegyzeteinek, kisebb-nagyobb írásainak, cikkeinek, tanulmányainak bibliográfiája még katalógizálása vár.

Nagytisztelű professzor asszony, kedves Mária néni, legyen boldog feltámadása!

A Partiumi Keresztény Egyetem egész közössége nevében:
DR. PÁLFI JÓZSEF megbízott rektor

ESZENYEINÉ DR. SZÉLES MÁRIA A HARANGSZÓ GYÜLEKEZETI LAP RENDSZERES SZERZŐJE IS VOLT

ÉRTELEM ÉS BIZALOM

Különös élményben van része a tanítványnak, amikor tanára könyvét tanulmányozhatja. Emelések élnek, gondolatok elevenednek, amelyek azóta a gyakorlatban is megmutatkoztak. A próbatételben egyszerre vizsgáljuk az ember és a benne felhalmozódott tudás.

Észenyeiné dr. Széles Mária: Értelme és bizalom című könyve a héber kánon alapján foglalkozik a bölcsességirodalom kérdéseivel. Minden különbözőség ellenére az ószövegségi kijelentés egységében keresendő a bölcsesség helye.

A szerző a könyv bevezető fejezetében a bölcsességirodalom történeti és teológiai összefüggéseinek bemutatására fordítja. Foglalkozik a történeti kialakulás folyamatával. Azt a közel félvezredes időt határozza meg, amelyben nem a kultuszban, hanem a családban, törzsi közösségben, királyi udvarban, fogság előtt, idején és után alakult, és végül végleges formát öltött a bölcsesség irodalma. A kiválasztottak vándorlásuk során megküzdöttek a család, a törzs boldogulásának kihívásaival. Közben kialakult és megtanulható lett a praktikus életbölcsesség. Ez lett a tanbölcsesség és az életművészet csírája. A királyi udvarban egy későbbi fejlődési szakaszban kialakult az udvari bölcsesség, amelynek interkulturális vonásai egyre határozottabban jelentkeztek.

Észenyeiné Széles Mária művének fő része Jób könyvének teológiai ismertetése. A legterjedelmesebb fejezete ez a műnek. Címében hordozza a felvetett, majd tisztázott kérdést: Az igaz ember helytállása a szenvedésben. A bölcsességirodalom páratlanul szép és kiemelkedően tartalmas darabja. Precíz témája: az ártatlan ember szenvedése. Ebben a konstellációban megjelenik az elsőként tanbölcsesség ütközése az istenfélelemben fogant bölcsességgel, valamint Isten és ember bölcsességének különbözősége. Jób könyve valóban az ártatlanul szenvedő állapotát tárja fel. Nem az ártatlanság tagadása vagy bizonyítása a döntő, hanem a kegyes ember magatartásának, viselkedésének a bemutatása. A szenvedés útja vagy a világ rendje Isten kegyelmében van, egyaránt minden az Ő szeretetéből fakad, az Ő gondviselésétől függ. A büntetés és jutalom, átok és áldás, rossz és jó ridég párhuzamait Isten ígéreteinek ember általi elhomályosítása okozza. A sátán racionalizmusa ridegebb, és könyörtelenül leegyszerűsítő. Avagy ok nélkül féli-e Jób az Istent? Jóbról kérdez, és Istent támadja. Isten igazsága ellen indít offenzívát, és az ember életkapcsolatát tenné tönkre. Így cselekedett az Édenben is. Akkor sikerült a féltékeny Isten képzetét kialakítania az első emberpárban.

Most Jób (Isten szeretetének erőivel) hatalmas küzdelemben ellenáll, nem győzedelmeskedhet a primitív tanbölcsesség, hanem nyilvánvalóvá lesz az istenfélelemből fakadó bölcsesség eredménye, az értelem és bizalom gyü-

mölcs. Horizontális síkon különféle szempontból is csak egydimenziós a kép. Ezt bizonyítják a barátokkal folytatott párbeszéd, amelyek után még kuszább a látélet. Többet árul el a kerettörténet, mert világosan kifejezi, hogy az áldások sokaságában dúslakodó Jób, mint minden más ember, helytáll, elviseli a terheket, és megszabadul minden ártástól. A szenvedésben nem az ok a lényeg, hanem a

helytállásra való készenlét. Az okok legtöbbször ismeretlenek, de nem is fontosak, mert nem válaszolnak meg semmit, esetleg súlyosbítják a kétségbeesés állapotát. A krízisbe került izraeli bölcsesség sem adhatott választ a barátok szavain keresztül, mert nem a helytállásra buzdítottak, hanem az ok-okozati összefüggések körül okoskodtak ostobán és eredménytelenül.

Tudni kell, hogy Isten működése nem mindig egyezik az ember elvárásaival. Van, amikor az ember ellen cselekszik azért, hogy a regenerálódás folyamatában helyreálljon a sérült istenkép a szenvedő emberben. Így az felismeri a helytállás elmulasztott, de szükséges és visszatérő lehetőségét. Esendőség és ráutaltság tudata az, ami egészséges önismeretet és istenismeretet ad. Jób Isten első beszéde után elnémul, a második után teljesen átadja magát Neki. Megvallja, hogy korábban csak hallott Istenről, most már látja is Őt.

A haláltusa azzal végződött, hogy találkozott a kegyelmes Istennel. A hitelenség kísértésében is megmaradó hitnek köszönheti megigazíttatását. Nem a barátok tanbölcsessége mentette volna meg az életét, hanem az a hit, hogy bár nem ismeri szomorú helyzetének titkát, mégis reménysége van. Ez tulajdonul igazságául, és ezt az igazságot tagadta a Sátán a történet kezdetén. A végső kicsengés abban fedezhető fel, hogy az ember sorsa az Istennel való találkozásban, a Vele való közösségben dől el.

CSÚRY ISTVÁN

ÉNEKELVE IMÁDKOZNI

RENDAHGYÓ IMAHÉT ÉRKESERŰBEN

Az idei egyetemes imahét vezérgondolatát alapul véve, mely felidéri Péter apostol összefoglaló szavait arra nézve, hogy melyek az Isten népének ismérvei: „Arra hívtunk, hogy az Úr nagy tetteit hirdessük”, úgy gondoltuk, hogy ebben az esztendőben az által tesszük még vonzóbbá gyülekezeti tagjaink számára az imaheti alkalmakat, hogy minden este más-más gyülekezet kórusát kértük fel az igehirdetés utáni szolgálatra, hogy az ének szava által is, sokan sokféleképpen hirdethessük együtt Isten nagyságát.

Meghívásunknak eleget téve, így szolgált gyülekezetünkben Bara László lelkipásztor és az Asók István kórus Bihar-diószegről. Ghittea-Szabó József-Levente pelbárthidai lelkipásztor, aki beszámolt gyülekezeti munkája mellett a református rádióban valamint újságban való munkájáról, és börtönlelkészi feladatairól. Az ő igehirdetését követően az albisi kórus énekelt. Bozsoky Jonathán székelyhídi segédlelkész a Híd-Építők ifjúsági kórus kísérte el egy szép ünnepi összeállítással. Visky István fugyivásárhelyi lelkipásztor is a gyülekezet kórusával érkezett, hogy jól hangszerelt és tisztán csengő énekeik által erősítsék hitünket. Kondor Endre lelkipásztort a biharvajdai Reménység kórus kísérte. Szakács Zoltán iskolalelkész pedig az Új Szövetség együttes tagjainak kíséretében érkezett, akikkel saját feldolgozású verseket énekeltek meg gyülekezetünkben. Az imahétzáró istentiszteleten pedig Ecsedi Árpád koltó-katalini lelkipásztor hirdetett ígét, akit elkísért erre az alkalomra a Koltói Kamarakórus és a koltói gyülekezet Nagykórusa is, akiknek ünnepi műsora profizmusukról tanúskodva méltó befejezése volt imahetünknek.

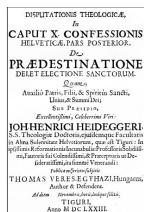
Az ünnepi alkalmak rendhagyó volta még abban is megmutatkozott, hogy minden alkalommal más kántor szólaltatta meg gyülekezetünk 139 éves orgonáját. Az istentiszteleteket minden alkalommal szeretetvendégség követte, mely gyülekezeti tagjaink hozzájárulásából és vendégszeretetéből valósulhatott meg.

Az imahét alatt összesen mintegy 700-an hallgattuk az Ige üzenetét és az énekek bizonyágtételét. Imádságos szívvel reméljük, hogy Isten Igéje megtermi gyümölcsét bennünk.

OROSZI MAGDA

ÉVFORDULÓ

VERESEGYHÁZI TAMÁS (1643–1716)

300 éve, 1716 márc. 30-án hunyt el Veresegyházi Tamás ref. püspök. Nagykárolyi (1675), biharpüspöki (1678), bihari (1861), hajdúszoboszlói (1684), debreceni (1686-1709) lp.; tisztántúli püspök

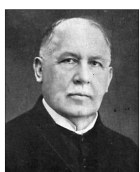
(1711-16). Nyomatásban többek között megjelent a II. Helvét Hitvallás X. fejezetéről (predestináció, szentek elhívása) szóló disputációja (*Disputatio Theologicae* – 1673); a bázei egyetemen megvédett teol. doktori tézise az isteni gondviselésről (*De Providentia Dei* – 1674).

SZATHMÁRI PAKSI ISTVÁN (1719–1791)

225 éve, 1791. márc. 2-án hunyt el Szathmári Paksi István ref. püspök. Sz. P. Mihály marosvásárhelyi lelkész és tanító fia. Aszalói lp.

(1745); debreceni történelem, latin, görög, majd teológia tanár (1747-90); tisztántúli főjegyző (1764), püspök (1785-91). Külön érdekesség a ref. egyház üldöztetéséről 1751-ben írt, 1875-ben megjelent éneke: *Sion siralmá, avagy a Magyarországon lévő és sinlő, helvetica confessióhoz kötetett ekkleziáknak alázatos és bizodalmas instántziája...*

ANTAL GÉZA (1866–1934)

150 éve, 1866. márc. 17-én szül. Antal Géza ref. püspök. Teológiát Pápán (1882-85), Utrechtben (1885-88) hallgat; a pápai ref. gimn. (1888) ill. teol. akad. (1899) tanára. Dunántúli főjegyző (1914), püspök (1924-34); komáromi (1924), pápai (1927) lp. Püspöki székházat, saját költségen levéltárat épített; vagyonát és könyvtárát a pápai főiskolára hagyja. A *Ref. Egyházi Könyvtár* (1905) alapítója, szerkesztője. A holland-magyar barátság elmélyítője, a holl. történelem magyar vonatkozásainak kutatója.

A ROGATE CD MARGÓJÁRA

AZ ORGONAZENE – SZAVAKON TÚLI IMÁDSÁG

A Zilah-Ligeti Református Egyházközség új orgonája 2014-ben épült a magyarországi Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával Pap Zoltán orgonaépítő mester székelyudvarhelyi műhelyében. Két manuál – pedálos, mechanikus csúszkaladás traktúrájú, 21 regiszteres hangszer.

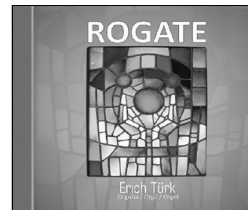
A keresztyén ember hálaéneke imádság. Az orgonazene is imádság, amely fennkölségével a keresztyén ember szavakban ki nem mondható örömét, ujjongását, háláját fejezi ki.

Keveseknek adatik meg ebben az életben, hogy sokáig dédelgetett, nagy közösségre kiható álmaik megvalósuljanak. Egy ilyen eseménynek lehettünk tanúi közel egy évvel ezelőtt, 2014 decemberében, amikor a zilah-ligeti református templom, mely kitűnő belső térrel és akusztikával rendelkezik, kapott egy teljesen új orgonát.

A kolozsvári orgonaművész, Erich Türk szakvéleménye, tanácsai hozzájárultak a hangszer kialakításához, ő volt az, aki felavatta a hangszer egy nagyszerű koncerttel, és ő az, aki az első CD-felvételt készítette ezen az orgonán.

A CD a ROGATE címet viseli, mely egy tematikus repertoárt fed. A szó jelentése: kérések, imádkozatok. A cím utal egyrészt arra a folytonos, töretlen tevékenységre, amely a keresztyén embert kell hogy jellemezze, vagyis bizalommal fordulni mindenkori a Teremtőhöz. Másrészt utal a ligeti reformátusok sok kérés imával tele korszakára, majd a meghallgatásra, az imameghallgatás feletti öröme és arra az öröme is, amit az orgonazene nyújthat mindenkinek a templomban.

Tartalmát tekintve, a CD egy különleges repertoárt kínál, melynek alap gondolatát a „Mennybéli felséges Isten” kezdetű Luther-

ének képezi. A megzenésített imádság jelenléte fellelhető minden zenei korszakban, így a CD-n sorrendben a következő zeneszerzők szerepelnek: Francois Couperin, Matthias Weckmann, Dietrich Buxtehude, Georg Böhm, Johann Sebastian Bach, Felix Mendelssohn-Bartholdy és Jehan Alain. Az itt felsorakoztatott darabok (korálfeldolgozások, szonáta, litánia) egy időbeli utazásra hívják a zenehallgatót, mely felölel több zenei korszakot a korbarokktól egészen a huszadik századig. Végig haladván, hallgatván a darabokat örömmel fedezzük fel az orgonazene – a szavakon túli imádság szépségét, gazdagságát, mely különféle módon mutatkozik meg korszakonként, zeneszerzőnként. Eme gazdag kínálat elvarázsol minden nyitott, lelkes zenekedvelőt, de még a szakavatott zenészeket is. Erich Türk orgonaművész vállalja a vezető és egyben a hű tolmács szerepét nagyszerű orgonajátékával, a darabok mesteri megformálásával, felhasználván az új hangszer minden adottságát, felcsillagtva ennek minden konstrukciós lehetőségét, szépségét.

Az egész CD-t áthatja a játék öröme, mely a művész számára kettős: öröm egy olyan hangszerezen játszani, amelynek szerkezetét megálmodta, és most gyönyörködik a hangzásában. Öröm az is, hogy egy kivételes tartalmat kínálhat egy kiváló minőségű felvételen.

Kezembem egy nagyszerű CD, mely címevel – ROGATE – máris kiragad a hétköznapok poros forgatagából, és átledit egy másik, emberfeletti dimenzióba. Hallgatva a tartalmát, akaratlanul kiegyenesedem, tekintetem egyre emelkedik, én velem együtt, úgy érzem, ott lebeg két világ között, ahol a zene tölt be mindent.

A CD-hez csatolt füzetből, melynek szövege magyar, román és német nyelven is olvasható, a kedves zenekedvelő megtudhat minden fontos adatot a CD létrejöttéről és a tartalmazott művekről. Az orgonáról, templomról készült fotókkal kiegészülve a füzet jól igazodik az egész CD minden szempontból igényes megformálásához.

KÖVÁRI LÁSZLÓ zenekritikus

